

**Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui
LRT Tarybai**

Kopijos:

**Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Seimo nariams
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos žurnalistų organizacijoms
Visuomenei**

TAUTOS FORUMO PAREIŠKIMAS

**DĖL PROTESTO ORGANIZATORIŲ TEISINĖS SAVIVEIKLOS IR NACIONALINIO
TRANSLIUOTOJO TARYBOS KOMPETENCIJOS**

2025 m. gruodžio 18 d.

„Šalin rankas“ protestų organizatoriai, pasitelkdami emocinę retoriką ir sąmoningai eskaluodami konfliktą tarp įstatymų leidėjo ir Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (LRT), ėmė viešai reikšti nepasitikėjimą LRT taryba bei reikalauti jos atsistatydinimo. Šią konflikto eskalaciją paskatino LRT generalinės direktorės Monikos Garbačiauskaitės-Budrienės viešas pareiškimas, neva LRT tarybos dauguma siekia „užvaldyti“ visuomeninį transliuotoją.

Tautos forumas pažymi, kad šie organizatorių ir LRT generalinės direktorės pareiškimai demonstruoja absoliutų teisinį neraštingumą, o pastarosios viešai išreikšta nuomonė dėl LRT tarybos kompetencijos kartu laikytina akivaizdžia provokacija, nukreipta formuoti visuomenėje klaidinantį įspūdį apie tariamą demokratinės santvarkos pažeidimą.

Primename, kad LRT yra valstybės įsteigta viešoji įstaiga, jos steigėja yra Lietuvos valstybė, o pagal Lietuvos Respublikos LRT įstatymą valstybės teisės ir pareigos įgyvendina LRT taryba. Pagal minėto įstatymo 10 straipsnį LRT taryba yra aukščiausiasis kolegialus LRT valdymo ir priežiūros organas. Būtent Tarybai įstatymu pavesta vykdyti tiek strateginį LRT valdymą, tiek administracinę priežiūrą.

Pagal galiojantį teisinį reguliavimą LRT taryba turi plačią ir išimtinę kompetenciją, apimančią LRT veiklos strategijos formavimą, programų struktūros ir apimčių nustatymą, finansinių planų tvirtinimą, veiklos priežiūrą, administracinių ir kontrolės komisijų steigimą bei metinių ataskaitų tvirtinimą. LRT taryba taip pat turi išimtinę teisę nustatyti konkurso LRT generalinio direktoriaus pareigoms tvarką, viešo konkurso būdu penkerių metų kadencijai skirti generalinį direktorių, nustatyti jo atlyginimą, prižiūrėti jo veiklą ir, esant įstatyme numatytiems pagrindams, spręsti dėl jo atleidimo.

Taigi LRT generalinis direktorius tėra samdomas administracijos vadovas, atsakingas už kasdienę LRT veiklą, jis nėra viršesnis už LRT tarybą, kuri veikia kaip steigėjo atstovas. Jokios teisės normos nesuteikia LRT generaliniam direktoriui įgaliojimų riboti Tarybos darbo, lemti jos darbotvarkę ar kitaip paneigti Tarybos, kaip aukščiausio valdymo organo, kompetenciją. Atitinkamai LRT taryba nėra ir negali būti pavaldi LRT

administracijai. Todėl **teisiškai LRT tarybai yra neįmanoma „užvaldyti“ instituciją, kurios valdymas ir priežiūra jai yra tiesiogiai patikėtas įstatymu.**

Tuo tarpu, būtent LRT administracija, įskaitant generalinį direktorių, privalo veikti Tarybos nustatyta tvarka.

Kartu atkreipiame dėmesį, kad LRT taryba įstatymo 10 str. nustatyta tvarka sudaroma šešerių metų kadencijai iš dvylikos narių, kuriuos deleguoja Respublikos Prezidentas, Lietuvos Respublikos Seimas (**įskaitant opozicijos siūlomus kandidatus**) bei mokslo, švietimo, kultūros ir religinės organizacijos, todėl taryba nėra politinės valdžios struktūra. Vadinasi, reikšti nepasitikėjimą LRT tarybai, – tai tolygu reikšti nepasitikėjimą Prezidentui, Seimui, įskaitant Seimo opoziciją, šalies mokslo ir švietimo institucijoms, kultūros ir religinėms organizacijoms, o teisingiau – pačiai valstybei. Būtent todėl bet kokie vieši pareiškimai, kuriais LRT taryba vaizduojama kaip demokratinės santvarkos pažeidėja, yra teisinio neraštingumo bei teisinio nihilizmo pavyzdys, skirtas sąmoningai klaidinti ir kiršinti visuomenę.

LRT tarybos nariai negali būti atšaukiami ar verčiami atsistatydinti dėl politinio ar visuomeninio spaudimo – jų baigtinis ir išimtinis atšaukimo pagrindų sąrašas (Įstatymo 10 str. 5-9 dalys) neapima nei protestų, nei viešos kritikos, nei vadinamųjų „nepasitikėjimo“ pareiškimų. Bet kokie reikalavimai pareikšti nepasitikėjimą LRT tarybai ar reikalauti jos atsistatydinimo yra teisiškai niekiniai.

Tautos forumas pabrėžia, kad visuomeninio transliuotojo nepriklausomybė reiškia apsaugą nuo politinės valdžios kišimosi į redakcinį turinį, tačiau ji negali būti aiškinama kaip LRT administracijos ar jos vadovės atleidimas nuo teisinės atskaitomybės steigėjo atstovui – LRT tarybai.

Teisėtas LRT tarybos, kaip aukščiausio įstatymu įgalioto valdymo organo, funkcijų vykdymas negali būti kvalifikuojamas kaip „užvaldymas“, o vieši reikalavimai, grindžiami politiniu ar gatvės spaudimu pakeisti įstatyme nustatytą LRT valdymo ir priežiūros tvarką yra vertintini kaip neteisėta savivalė ir kėsinimasis į konstitucinę valstybės valdymo tvarką. Institucijos konflikto perkėlimas į gatvę, masinių protestų organizavimas ir visuomeninio transliuotojo autoriteto pasitelkimas siekiant delegituoti įstatymu įgaliotą valstybės instituciją kelia grėsmę visuomenei ir valstybei.

Atsižvelgdamas į viešojoje erdvėje susiklosčiusią situaciją, susijusią su iniciatyvos „Šalin rankas“ transliavimu LRT eterijoje, galimu visuomeninio transliuotojo institucinių resursų panaudojimu politinei mobilizacijai bei viešais veiksmais, galinčiais daryti poveikį konstitucinei valstybės tvarkai ir visuomenės stabilumui, Tautos forumas reikalauja, kad už valstybės nacionalinį saugumą atsakingos institucijos:

1. Įvertintų, kokiomis lėšomis buvo finansuojama su iniciatyva „Šalin rankas“ susijusių pranešimų, klipų ir kitos vizualinės ar garsinės medžiagos gamyba, ir nustatytų, ar jų kūrimui bei parengimui buvo naudojami LRT materialiniai, techniniai ir žmogiškieji resursai, skirti įstatyme nustatytai visuomeninio transliuotojo misijai vykdyti.
2. Įvertintų, ar buvo atliktas reputacinės ir nacionalinio saugumo rizikos vertinimas prieš priimant sprendimus dėl visuomenę kiršinančių LRT transliacijų.

3. Nustatytų, ar sprendimus dėl iniciatyvos „Šalin rankas“ transliavimo priėmę ar juos tvirtinę asmenys patys dalyvavo šioje iniciatyvoje arba ją viešai palaikė, ir įvertintų, ar tokiais atvejais buvo tinkamai identifikuoti ir valdomi galimi interesų konfliktai.

4. Įvertintų, ar minėtais veiksmais nebuvo sudarytos prielaidos instituciškai panaudoti visuomeninį transliuotoją politiniams tikslams, galintiems kelti grėsmę konstitucinei santvarkai ir valstybės nacionaliniam saugumui.

Kartu raginame LRT Tarybą:

1. Nutraukti visuomeninio transliuotojo veiklą politinei mobilizacijai, kuri nukreipta prieš teisėtai veikiančias valstybės institucijas.
2. Užtikrinti, kad LRT administracija veiktų griežtai įstatymo nustatytos kompetencijos ribose, neperžengdama jai pavestų funkcijų.

Tautos Forumo iniciatyvinės grupės vardu:

Gaudentas Aukštikalnis
Alina Laučienė
Neringa Paškevičienė
Vilius Adomaitis
Algimantas Jankauskas
Laisvūnas Šopauskas